

Definicje w teorii i praktyce tworzenia prawa

Aleksandra Rybicka

„Przed wejściem do teatru Zofia poprawiła granatowe bibi z woalką przypięte nad prawym uchem.”

„Kiedy zegar w salonie wybił północ, mały Staś mocniej przytulił swoje pluszowe bibi i od razu się uspokoił.”

„Nikt nie pytał o bibi, ale wszyscy zauważyli jego brak.”

„W protokole zapisano, że bibi ma być gotowe na 15 maja 2026 r.”

BIBI – KOT ŚLEPY NA LEWE OKO

Logika praktyczna
prof. Zygmunt Ziemiński

Definicja to wyjaśnienie znaczenia wyrazu, pojęcia lub całego wyrażenia

DEFINIENDUM + ŁĄCZNIK + DEFINIENS

Sjp

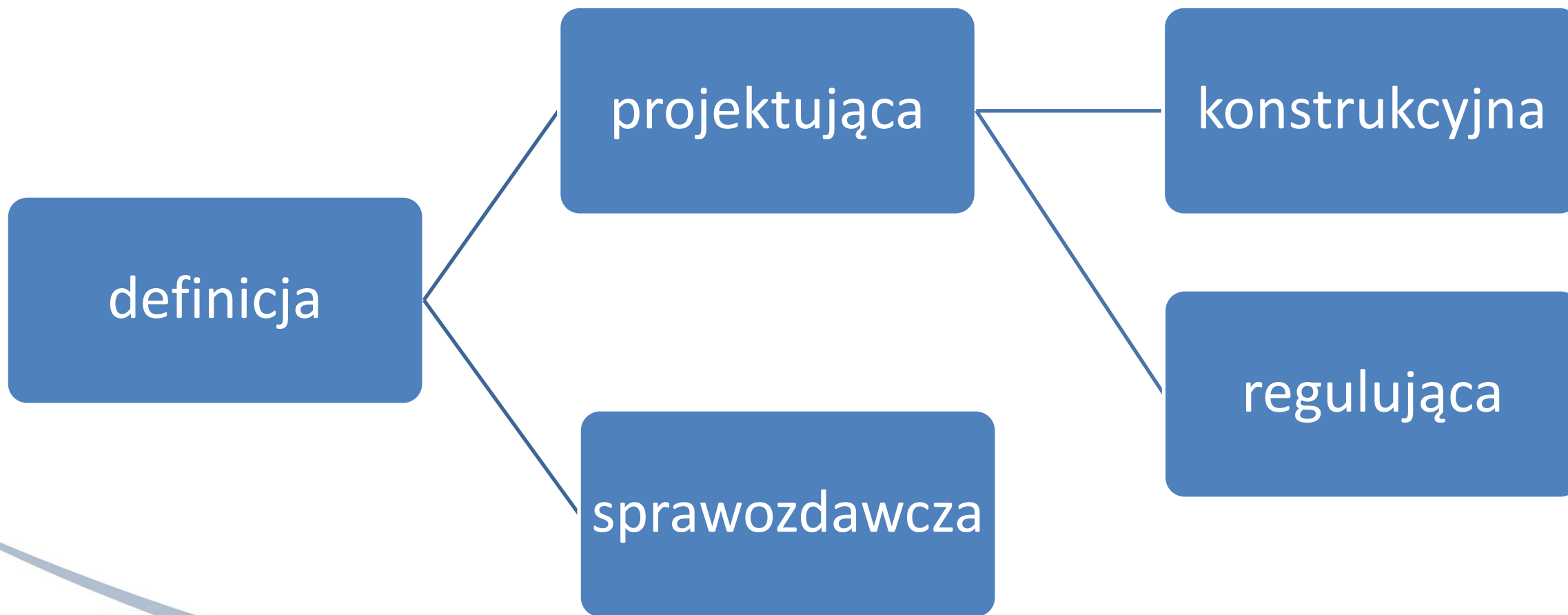
metajęzyk

definicje - podziały

- realna – odnosi się do desygnatów, a nie ich oznaczenia w danym języku
- nominalna – odnosi się do systemu pojęć, znaczenia danej nazwy w systemie

rodzaje definicji ze względu na ich zadania

definicja

równościowa

nierównościowa

klasyczna

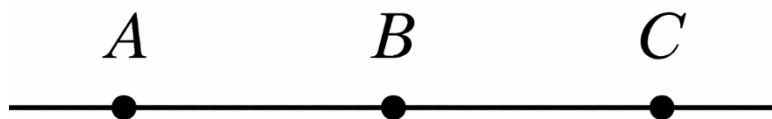
nieklasyczna

np.
aksjomatyczna

Definicja przez postulaty

Postulaty określające znaczenie słowa „między”:

- 1) jeżeli punkt B leży na prostej między punktami A i C , to leży on też między punktami C i A ;
- 2) z trzech punktów A , B i C na prostej jeden i tylko jeden leży na tej prostej między dwoma pozostałymi;
- 3) jeden z trzech punktów A , B i C na prostej leży na tej prostej między dwoma pozostałymi, zawsze i tylko wtedy, jeśli leżą one w różnych częściach prostej, na które on tę prostą dzieli.

stylizacje definicji

słownikowa

- wyraz A oznacza tyle, co wyrażenie B mające cechę C

semantyczna

- wyraz A oznacza przedmiot B mający cechę C

przedmiotowa

- Przedmiot z gatunku A to przedmiot rodzaju B wyróżniające się cechą C

Definicje legalne

- nominalne
- projektujące (tworzące znaczenie wyrazu na przyszłość)
  - regulujące (projektujące, które zawężają lub rozszerzają znaczenie istniejącej nazwy)
  - konstrukcyjne (projektujące, które całkowicie zmieniają treść istniejącej już nazwy lub przyporządkowują treść nowo powstałej nazwie)
- równościowe
- - klasyczne
- - nieklasyczne (np. agregatowa)

Definicja legalna mówi co w danej ustawie oznacza dane słowo, a nie czym rzecz jest naprawdę.

Zasady techniki prawodawczej

§ 146. 1. W ustawie lub innym akcie normatywnym formułuje się definicję danego określenia, jeżeli:

- 1) dane określenie jest wieloznaczne;
- 2) dane określenie jest nieostre, a jest pożądane ograniczenie jego nieostrości;
- 3) znaczenie danego określenia nie jest powszechnie zrozumiałe;
- 4) ze względu na dziedzinę regulowanych spraw istnieje potrzeba ustalenia nowego znaczenia danego określenia.

Zasady techniki prawodawczej

---

§ 146. 2. Jeżeli określenie wieloznaczne występuje tylko w jednym przepisie prawnym, jego definicję formułuje się tylko w przypadku, gdy wieloznaczności nie eliminuje zamieszczenie go w odpowiednim kontekście językowym.

Przykłady

art. 2 : „Użyte w ustawie określenia oznaczają:

3) dane biometryczne – wizerunek twarzy i odciski palców”.

ustawa z dnia 27 stycznia 2022 r. o dokumentach paszportowych

art. 3: „

18) interoperacyjność – zdolność różnych podmiotów oraz używanych przez nie systemów teleinformatycznych i rejestrów publicznych do współdziałania”.

ustawa z dnia 17 lutego 2005 r.

o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne

Przykłady

---

§ 2 pkt 5: „Ilekroć w niniejszym rozporządzeniu jest mowa o zgłoszeniu - rozumie się przez to zgłoszenie dotyczące naruszenia lub potencjalnego naruszenia przepisów rozporządzenia 596/2014 albo rozporządzenia 2017/1129.”

Rozporządzenie Ministra Finansów
z dnia 16 czerwca 2020 r. w sprawie odbierania
przez Komisję Nadzoru Finansowego zgłoszeń naruszeń

Zasady techniki prawodawczej

---

§ 147. 1. Jeżeli w ustawie lub innym akcie normatywnym ustalono znaczenie danego określenia w drodze definicji, w obrębie tego aktu nie wolno posługiwać się tym określeniem w innym znaczeniu.

2. Jeżeli zachodzi konieczność odstąpienia od zasady wyrażonej w ust. 1, wyraźnie podaje się inne znaczenie danego określenia i ustala się jego zakres odniesienia.

przykłady

art. 1a: „Ilekcroć w ustawie jest mowa o właścicielu lokalu, należy przez to rozumieć także współwłaściciela lokalu w częściach ułamkowych, z wyjątkiem art. 16.”

ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali,

art. 282: „Na potrzeby niniejszego działu ilekcroć jest mowa o usłudze komunikacji elektronicznej lub usłudze wchodzącej w jej zakres, należy przez to rozumieć usługę publicznie dostępną, czyli usługę dostępną dla ogółu użytkowników.”

ustawa z dnia 12 lipca 2024 r. – Prawo komunikacji elektronicznej

przykłady

---

art. 1 ust. 2: „Ilekcroć w ustawie jest mowa o województwie lub samorządzie województwa, należy przez to rozumieć regionalną wspólnotę samorządową oraz odpowiednie terytorium.”

art. 6 ust. 2: „Województwo ma osobowość prawną.”

ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa

Zasady techniki prawodawczej

---

§ 148. Jeżeli w ustawie zachodzi wyjątkowo potrzeba odstąpienia od znaczenia danego określenia ustalonego w ustawie określonej jako „kodeks” lub „prawo” lub innej ustawie podstawowej dla danej dziedziny spraw, wyraźnie podaje się inne znaczenie tego określenia i zakres jego odniesienia, używając zwrotu: „w rozumieniu niniejszej ustawy określenie... oznacza...” albo zwrotu: „ilekroć w niniejszej ustawie jest mowa o ... należy przez to rozumieć...”.

przykład

---

art. 2 ust. 1: „Ilekcroć w ustawie jest mowa o:

2) właścicielu - należy przez to rozumieć wynajmującego lub inną osobę, z którą wiąże lokatora stosunek prawny uprawniający go do używania lokalu;”

ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego

przykład

art. 2 pkt 1a: „Ilekcroć w ustawie jest mowa o: 1a) akcjonariuszu – należy przez to rozumieć akcjonariusza w spółce akcyjnej, akcjonariusza w prostej spółce akcyjnej, akcjonariusza w spółce komandytowo-akcyjnej, akcjonariusza w spółce europejskiej, wspólnika w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólnika w spółce działającej zgodnie z przepisami prawa obcego, który nie odpowiada za zobowiązania tej spółki;”

ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym

Zasady techniki prawodawczej

---

§ 149. W akcie normatywnym niższym rangą niż ustawa bez upoważnienia ustawowego nie formułuje się definicji ustalających znaczenia określeń ustawowych; w szczególności w akcie wykonawczym nie formułuje się definicji, które ustalałyby znaczenia określeń zawartych w ustawie upoważniającej.

Przykład

§ 2: „Ilekcroć w rozporządzeniu jest mowa o:

2) Polityce Certyfikacji – należy przez to rozumieć dokument opracowany przez Komendanta Głównego Straży Granicznej, który opisuje zasady, procedury i szczegóły techniczne związane z wydawaniem i kontrolą certyfikatów w Infrastrukturze Klucza Publicznego.”

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
z dnia 27 grudnia 2024 r. w sprawie dostępu do
Krajowego Systemu Informatycznego do spraw Systemu Wjazdu/Wyjazdu

Przykład

---

§ 2: „Ilekcroć w rozporządzeniu jest mowa o:

3) przedsiębiorcy – należy przez to rozumieć przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 1 załącznika I do rozporządzenia nr 651/2014”.

rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 19 maja 2023 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis na dywersyfikację działalności mikroprzedsiębiorców, małych lub średnich przedsiębiorców w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności,

Zasady techniki prawodawczej

---

§ 150. 1. Jeżeli dane określenie ma być używane w jednym znaczeniu w obrębie całej ustawy lub innego aktu normatywnego albo całej jednostki systematyzacyjnej danego aktu, jego definicję zamieszcza się odpowiednio w przepisach ogólnych tego aktu albo w przepisach ogólnych danej jednostki systematyzacyjnej.

2. Jeżeli dane określenie ma być używane w ustalonym znaczeniu tylko w obrębie zespołu przepisów, jego definicję zamieszcza się w bezpośrednim sąsiedztwie tych przepisów.

Zasady techniki prawodawczej

---

§ 150. 3. Jeżeli ustawa zawiera wiele wielokrotnie powtarzających się określeń wymagających zdefiniowania, ich definicje można zamieścić w wydzielonym fragmencie przepisów ogólnej ustawy, oznaczając ten fragment nazwą „Objaśnienia określeń ustawowych”.

przykład

art. 17a: „Ilekroć w rozdziale jest mowa o:

1) umowie leasingu – rozumie się przez to umowę nazwaną w kodeksie cywilnym, a także każdą inną umowę, na mocy której jedna ze stron, zwana dalej „finansującym”, oddaje do odpłatnego używania albo używania i pobierania pożytków na warunkach określonych w ustawie drugiej stronie, zwanej dalej „korzystającym”, podlegające amortyzacji środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne, a także grunty oraz prawo wieczystego użytkowania gruntów”.

Zasady techniki prawodawczej

§ 151. 1. Definicję formułuje się tak, aby wskazywała w sposób niebudzący wątpliwości, że odnosi się do znaczenia określeń, używając zwrotu: „Użyte w ustawie określenie ... oznacza ...”.

2. Jeżeli względy stylistyczne przemawiają za inną formą definicji, używa się zwrotu łączącego: „jest to”, zwrotu: „W rozumieniu ustawy określenie ... oznacza ...” albo zwrotu: „Ilekroć w ustawie jest mowa o ..., należy przez to rozumieć

Przykład

---

art. 1 ust. 1: „Działalność kulturalna w rozumieniu niniejszej ustawy polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury.”

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,

Zasady techniki prawodawczej

---

§ 152. Zwrotów charakterystycznych dla definicji, w szczególności zwrotu „jest równoznaczne z ...”, nie używa się w znaczeniu niedefinicyjnym.

Przykład

§ 2 ust. 1: „Ilekcroć w rozporządzeniu jest mowa o:

1) informacji z Rejestru – należy przez to rozumieć informację o osobie i informację o podmiocie zbiorowym, udzielane na podstawie danych zgromadzonych w Krajowym Rejestrze Karnym”.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 października 2023 r. w sprawie sposobu i trybu udzielania informacji o osobach oraz o podmiotach zbiorowych z Krajowego Rejestru Karnego, udzielanych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, sposobu zakładania konta użytkownika i konta instytucjonalnego dla informacji udzielanych na zapytanie lub wniosek oraz zakresu informacji o osobie lub o podmiocie zbiorowym udzielanej na żądanie

Zasady techniki prawodawczej

---

§ 153. 1. Definicję zakresową (wyliczającą elementy składowe zakresu) formułuje się w jednym przepisie prawnym i obejmuje się nią cały zakres definiowanego pojęcia.

2. Jeżeli wyliczenie wszystkich elementów zakresu definiowanego pojęcia w jednym przepisie prawnym nie jest możliwe, w definicji wyraźnie zaznacza się, że tekst tej samej lub innej ustawy zawiera nadto elementy uzupełniające tę definicję, w szczególności przez użycie zwrotu: „... i inne wskazane w przepisach...”.

Zasady techniki prawodawczej

---

§ 153. 3. Jeżeli nie jest możliwe sformułowanie definicji, o której mowa w ust. 1 lub 2, można objaśnić znaczenie danego określenia przez przykładowe wyliczenie jego zakresu, wyraźnie wskazując przykładowy charakter wyliczenia przez posłużenie się zwrotem: „w szczególności”.

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie zakresu i trybu współdziałania Prokuraturii Generalnej RP z innymi podmiotami

§ 2: „Ilekcroć w rozporządzeniu jest mowa o:

4) osobach zastępowanych – należy przez to rozumieć osoby określone w przepisach wydanych na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy lub w poleceniu Prezesa Rady Ministrów, o którym mowa w art. 12 ust. 8 ustawy”.

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 maja 2017 r. w sprawie zakresu i trybu współdziałania Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej z innymi podmiotami przy wykonywaniu zadań

Polecam lekturę książki prof. Z. Ziemińskiego „Logika praktyczna”, z której korzystałam przygotowując szkolenie.

Zapraszam do kontaktu
Aleksandra Rybicka
arybicka@rcl.gov.pl
5012 30 555

